

dubio damnatum est in Latinis. ^a Veniatur ad tuos libros, inveniuntur eadem continere secundum sententiam tuam: necesse est ut cum suo auctor: damnentur. Et sicut nihil profruit Origeni, quod ^b a te A laudatus est: ita nec tibi proderit, quod a me excusatus est. Me enim sequi necesse est Ecclesie Catholice sententiam, sive adversus ^c Origenis libros, sive adversus tuos datam.

CONTROVERSIARUM ^d RUFINI ADVERSUS HIERONYMUM LIBER II. EXPLICIT.

^a In ms. Venitur ad tuos libros. Inveniuntur eadem, etc.

^b Idem, nec incongruo tamen sensu, quod ante pro a te: et mox excusatus es pro excusatus est.

^c Vetus edit. sive adversum te, sive adversum tuos datam. Ms. antiquarii oscitantia prius isocolon, sive

adversus Origenis libros, omittit.

^d Ex ms. conclusionem hanc operis ab Antiquario subnotatam suffecimus, uno tantum loco, sive numericis Romanis notis II. quæ desiderabantur, restitutam.

APOLOGIA

QUAM PRO SE MISIT

RUFINUS PRESBYTER

AD ANASTASIUM

ROMANÆ URBIS EPISCOPUM.

Rufinus, ob interpretationem librorum Origenis περί Ἀρχῶν in crimen notatus, purgare se nititur, edita fidei suæ expositione, de Trinitate, de Verbi incarnatione, de Resurrectione, de Judicio æterno, et Diaboli damnatione, de Animarum origine. Demum Origenis se interpretem non defensorem profitetur.

403 I. Audivi quosdam, cum apud Beatitudinem ipsam controversias, sive de fide, sive de aliis nescio quibus quæstionibus commoverent, etiam mei nominis fecisse mentionem. Et tua quidem Sanctitas venit ab ipsis incunabulis per Ecclesiasticæ traditionis regulas instituta, de absente sibi que bene et in fide, et in caritate Dei cognito, calumniantibus non accommodavit auditum. Ad me tamen quoniam appetitæ existimationis meæ fama pervenit, æquum putavi, ut (quoniam ipse post triginta fere annos ^b parentibus redditus sum, et durum satis atque inhumanum erat, si tam cito desererem eos, quos tam tarde reviseram: simul et quia ^c tam longi itineris labor fragiliorem me reddit ad iterandos labores) literis meis satisfacere Beatitudini tuæ, non ut de

B sancta mente tua, quæ velut quoddam Dei sacrarium aliquid iniquum non recipit [Al. recepit], maculam suspicionis abstergerem, sed ut æmulis **404** adversum me forte oblatrantibus, baculum quendam tibi confessionis meæ, quo abigerentur, offerrem.

II. Quamvis igitur fides nostra persecutionis hæreticorum tempore, quum in sancta Alexandrina Ecclesia degeremus, in carceribus, et exiliis, quæ ^d pro fide inferebantur, probata sit: ^e tamen et nunc si quis est, qui vel tentare fidem nostram cupit, vel audire, vel discere: sciat quod ^f de Trinitate ita credimus, quod unius naturæ sit, unius Deitatis, unius ejusdemque virtutis, atque substantiæ: nec inter Patrem et Filium et Spiritum Sanctum sit prorsus ulla diversitas, nisi quod ille Pater est, et

^a Ita in duobus mss. Coislino, et Navar., teste P. Constantio, inscribitur. In uno Corbeiensi brevius, *Apologia Rufini ad Anastasium Papam*. In Guarneriano *Apologia ejusdem Rufini, quam pro se misit ad Athanasium* (leg. Anastasium) *Romæ Episcopum*. Hæc est quam Hieronymus toto libro II. adversus Rufinum sibi confutandam proposuit.

^b Confer Hieron. lib. laudato num. 2. Guarnerian. ms. tacet *triginta*.

^c Guarnerian. . *simulque*; tum juncto et Coislino ms., *tam longinqui*, al. *jam longi*.

^d Scimus hanc Rufino laudem abs Hieronymo libro laudato imminui, ac fere prorsus invideri. Præ-

C stat tamen Nostro hac in re fidem adhibere, eadem de se testanti etiam lib. II. *Histor. Eccl. cap. 4. Eorum, ait, gesta refero, quorum in passionibus socius esse promerui*. Recole quæ nos ibi, et Vitam lib. I. cap. 2.

^e In Guarnerian. ms., *probata sit, et ut si quis est, qui nunc tentare, etc.*

^f Quæ hinc subsequuntur de fide Trinitatis, deque carnis resurrectione ad finem usque quarti numeri, Bacharius in suo *de fide Libello*, quem Cl. Muratorius Tom. II. Anecdotorum vulgavit, totidem ferme verbis descripsit: quod hæc Rufini scriptio quanti jam tunc fieret, indicet est.

hic Filius, et ille Spiritus Sanctus. Trinitas in subsistentibus personis, unitas in natura atque substantia.

III. Filium quoque Dei in novissimis diebus natum esse confitemur ex Virgine et Spiritu Sancto: carnem naturæ humanæ, atque animam suscepisse, in qua et passus est, et sepultus, et resurrexit a mortuis: in **405** eadem ipsa carne resurgens, quæ deposita fuerat in sepulcro: cum qua carne simul, atque anima post resurrectionem ascendit in cælos: unde et venturus expectatur ad iudicium ^b vivorum ac mortuorum.

IV. Sed et carnis ^c nostræ resurrectionem fateamur integre, et perfecte futuram: hujus ipsius carnis nostræ, in qua nunc vivimus. Non, ut quidam calumniantur, alteram pro hac resurrectionem dicimus; sed hanc ipsam, nullo omnino ejus [Al. ei] membro amputato, vel aliqua corporis parte desecta, sed cui nihil omnino ex omni natura sua desit, nisi sola corruptio. Hoc enim promittit sanctus Apostolus, quod seminetur corpus in corruptione, et resurgat in incorruptione: et seminetur in infirmitate, surgat [Al. resurgat] in virtute: seminetur in ignominia, surgat in gloria; et quia [Al. quod] seminetur corpus animale, resurgat [Al. surgat] corpus spiritale (1. Cor. 15.). Hæc nobis de resurrectione tradita sunt ab his, a quibus sanctum baptismum in Aquilejensi Ecclesia consequuti sumus: quæ puto ipsa esse, quæ etiam Apostolica ^d sedes tradere, et docere consuevit.

V. Dicimus quoque et iudicium futurum, in quo iudicio unusquisque recipiat propria corporis, prout gessit, sive bona, sive mala. Quod si homines recepturi sunt pro operibus suis: quanto magis et diabolus, qui omnibus existit [Al. existit] causa peccati? De quo illud sentimus, quod scriptum est in Evangelio: quia et [Al. tac. et] ipse diabolus, et omnes angeli ejus, cum his qui opera ejus faciunt, id

^a Hanc tacet Guarnerianus verborum pericopam, quæ deposita fuerat in sepulcro. Ex hoc autem loco et subsequenti, ubi carnis nostræ resurrectio dicitur, contendit V. C. Bachiarii nuper illustrator, Rufino adscribendum esse opusculum quoque illud, sive libellum relatum in codice Canonum Ecclesiæ Romanæ Cap. 59. tom. II. Operum S. Leonis edit. Quesnellianæ pag. 74. et ei quidem adscribendum, non ut S. Gregorii Nazianzeni Interpreti, sed ut primigenio auctori: aut certe quidem alicui e Latinis, qui Rufini scripta de corporum Resurrectione expilaverit, Apologiam hanc scilicet, et Invectivam, ut vocat, primam cap. 3. et 4. Quesnellii Dissert. XIV. cap. 7. opusculum illud Gregorio Bæico Eliberitano Episcopo adtribuit: Monachi Benedictini in Historia Literaria Galliarum tom. I. part. II. Phœbadii Agenensis esse suspicantur. Omnino alterius (quisquis ille fuerit) magis quam Rufini stilum atque ingenium refert.

^b Addunt *iudex* et vulgati antea libri et Guarnerianus ms. tam heic loco, quam in Apologiæ adversus Hieronymum l. b. I. num. 4. ubi verba hæc eadem recurrit. Castigationes autem mss. ignorant.

^c Tacet Guarnerian. pronomen *nostræ*, non heic modo, sed et tertio ab hoc versu, ubi denuo occurrit: quo quidem loco illud et mss. alii et plerique editi libri reticent. Nos olim existimavimus additum

A est, qui criminantur fratres, cum ipso pariter æterni **406** ignis ^e hæreditate potentur (Matth. 23.). Si quis ergo negat diabolum æternis ignibus mancipandum, partem cum ipso æterni ignis accipiat, ut [Al. et] sentiat quod negavit.

VI. Audio, et de anima quæstiones esse commotas [Al. multas esse]. De qua re utrum recipi debeat querimonia, aut abjici, vos probate. Si autem et de me quid sentiam queritur, fateor me de hac quæstione apud quamplurimos Tractatorum diversa legisse. Legi quosdam dicentes, quod pariter cum corpore per humani seminis traducem etiam anima ^f diffundatur: et hoc quibus poterant assertionibus confirmabant. Quod puto inter Latinos Tertullianum sensisse, vel Lactantium, fortassis et alios nonnullos. Alii asserunt, quod formati in utero corporibus, Deus quotidie faciat animas et infundat: alii quod ^g factas jam olim, idest, tunc cum omnia Deus creavit ex nihilo, nunc eas iudicio suo dispenset in corpore. Hoc sentit et Origenes, et nonnulli alii Græcorum. Ego vero cum hæc singula legerim, Dec teste, dico, quia usque ad præsens certi, et definiti aliquid de hac quæstione non teneo, sed Deo relicto scire, quid sit in vero, et si cui ipse revelare dignabitur. Ego tamen hæc singula et legisse me non nego, et adhuc ignorare confiteor, præter hoc, quod manifestè tradit Ecclesia, Deum esse animarum et corporum ^h creatorem.

VII. Sane quia audio inde etiam esse disputatum, quod quædam Origenis rogatus a fratribus de Græco ^C in Latinum transtuli, puto quod omnes intelligant, hæc [Al. hoc] pro solo livore culpæ. **407** Si enim aliquid est, quod displiceat in auctore, quare id ad interpretem detorquetur? Sicut ⁱ in Græcis habetur, rogatus sum ut Latinis ostenderem. Græcis sensibus verba dedi Latina tantummodo. Sive ergo in illis sensibus laus inest aliqua, non est mea: sive culpa, similiter non est mea. Quinimo etiam

ἐμαρτυρῶς a Rufino, ut omnem Origenianæ sententiæ suspicionem ab se longius removeret.

^d In Guarneriano, quæ Ecclesiæ Apostolici Dei (rescribendum videtur Domini) sedes, etc. Navar. ms. *fides* pro *sedes* legit. Pergit porro noster, tradere solent et docere absque addito consuevit, quemadmodum et duo, quos laudat P. Constantius, mss. habent.

^e Idem ms. *patres*; tum, æterni ignis accipiat hæreditate potietur, pro quo scilicet postremo verbo *potietur*, glossator non nemo ad libri oram accipiat scripsit, quod postmodum librarius imprudens una in textum intrusit. Notum quantopere hanc loquendi formulam, æterni ignis hæreditate potiri, Hieronymus exagitarit, atque irriserit. Quis, ait, unquam audivit potiri ignibus, et frui suppliciiis? Eum videsis lib. II. cap. 6. et seq. Ex his porro constat, lectum vitiose olim apud Nostrum hæreditatem potientur. Mox in Guarneriano ergo adverbium desideratur.

^f Iterum Guarnerian. *infundatur*. Tum antea editi, et hi quibus poterat, etc. Consulendus S. Hieronymus lib. o dudum laudato num. 8. et seq.

^g Voculam quod idem ms. tacet.

^h Denuo idem ms. *conditorem* præfert: subsequenti versu esse verbum omittit.

ⁱ Plus habet Guarnerian. ms. *sicut enim in Græcis habetur, sic rogatus*, etc. Item altero ab hoc versu, *est*, habet pro *ineat*.

illud adjeci, sicut in Præfatiuncula mea designavi, ut in quantum possem, aliqua deciderem: illa tamen, quæ mihi^a ad suspicionem veniebant, quod non ab ipso Origene ita dicta, sed ab aliis viderentur inserta, propter hoc, quod de eisdem rebus in aliis locis ejusdem auctoris catholice dictam legeram. Nemo ergo mihi ex hoc, quæro te, sancte ac venerabilis et beate Pater, conflet invidiam: nemo factionibus utatur et calumniis, quod in Ecclesia Dei fieri non licet. Ubi enim **408** simplicitas tuta erit et innocentia, si^b hic non erit? Origenis ego neque defensor sum, neque assertor, neque primus interpres. Alii ante me hoc idem opus fecerant, feci

^a Paulo elegantius, falso tamen legebatur in suspicionem. Hieronymus barbariem sermonis ad suspicionem venire, et quod præcedit, quin imo etiam, Presbytero Aquilejensi exprobrat.

^b Constantius maluit hoc, suppletque quod ego feci. Quæ quidem vitia sermonis atque incohærentias, nec peccavit Rufinus nec peccat. Nempe hic loci adverbium alteri ubi respondet, sensusque perspicuus est, non licere in Ecclesia calumniari; ubi enim tuta erit innocentia, si hic sive in Ecclesia non

et ego postremus rogatus a fratribus. Si jubetur ne fiat, jussio observari solet in posterum. Si culpantur, qui ante jussionem fecerunt, culpa a primis incipiat.

VIII. Ego autem [At. enim] præter hanc fidem, quam supra exposui, idest, quam Ecclesia Romana, et Alexandrina, et Aquilejensis nostra tenet, quæque Jerosolymis prædicatur, aliam nec habui^d unquam, nec habeo in Christi nomine, nec habebō. Et si quis aliter credit, quisquis ille est, anathema sit. Reddent autem in die judicii rationem hi, qui offendicula, et dissensiones et scandala fratribus propter invidiam solam generant et livorem.

erit? Mox cod. Guarnerian. enim pro ego legit.

^c Vulgati antea et cod. ipse Guarnerian., debet, renitentibus mss. plerisque aliis. Consule Hieronymi censuram.

^d Guarnerian. non habui unquam in me, nec habeo in Christo hominem, pro in isto homine, quod olim editi, tamen vitiose, cohærentius tamen præferebant. Impresam lectionem P. Constantius e mss. restituit.

EPISTOLA ANASTASII

ROMANÆ URBIS EPISCOPI

AD JOANNEM EPISCOPUM JEROSOLYMORUM

Super nomine Rufini.

A Joanne consultus Anastasius, utrum Rufinus ob versos e Græco in Latinum Origenis $\pi\epsilon\pi\tau\iota$ $\Delta\rho\chi\acute{o}\nu$ libros damnandus esset, respondet, seposita omni suspitione, perpendendum esse, quo id animo aggressus sit: et cum quidem damnandum, si propria mente, et laudans ac probans transtulerit, secus si ipsum accusans auctorem; se vero non vano timore sollicitari, sed operam daturum, ne hinc Ecclesiæ per orbem corrumpantur.

1. Probatae quidem affectionis est hoc, ut laudabiliter de sacerdote sacerdos loquaris. Pro tanto igitur præconio, quod^b in merita mea effusissimum contulisti, ut amoris tuo gratias ago, ita splendorem tuæ sanctitatis, et^c eas, quas in **409** Domino habes virtutes, subinde quodammodo parvitas nostræ favorabilis sermo prosequitur. ^d Tam enim, vir om-

niam præstantissime, laudum tuarum fulges nitore conspicuus, ut par esse meritis sermo non possit. Porro autem tanto titularum tuorum rapior incitamento, ut etiam quod^e implere nequeo, audere non desinam. Jam hoc de laudibus tuis est, quod me tantum de cælestis istius animi serenitate laudasti. Tui etenim Episcopatus ordo perspicuus per^f diver-

^a Ita in antiquissimo Palatino-Vaticano codice 254. inscribitur. In editis antea, vel verba super Rufini nomine desiderantur, vel legitur de Rufino sententia. Hanc ipse Hieronymus a se descriptam secundo libro contra Rufinum subjecit. Si, inquit, ideo interpretaris (Origenem) ut eum hæreticum arguas, nihil de Græco mutes, et hoc ipsum Præfatione testare: quod prudentissime Papa Anastasius in Epistola, quam contra te scribit ad Episcopum Johannem, suo sermone complexus est, me liberans, qui id feci, et te arguens, qui facere noluisse. Ac ne forsitan hoc quoque neget, subjeci exemplum ejus, ut si non ris audire fratrem monentem, audias Episcopum condemnantem. Cætera quæ de ejus germanitate ac judicio disputat, repete ex eodem libro, et sequenti tertio sub finem.

^b Antea legebatur effusissime. Porro Guarnerius, qui hanc Epistolam ad calcem Marii Mercatoris edidit, pro in merita mea legit immerito in me, contra mss. fidem.

^c Palatinus, duoque alii mss. quibus Coustantius utitur, et earum.

^d Sic Palatinus cum aliis mss. et Guarnerio. Antea erat tam eminenter. Coustantius ex quodam Cluniacensi cod. in quo est tamen eminente, conjicit rependum tam enim eminenter.

^e Hactenus lectum est impetrare, pro quo implere ex emendatis. Palatino substituo.

^f Coustantius, quod me tantummodo de cælestis, etc. Paulo post Guarnerius per universum orbem, et splendoris tui, refragantibus mss. atque editis libris.